ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

issn: 1307-9581

Menü

Anasayfa
Amaç
Dergi Hakkında
Yazım ve Yayın İlkeleri
Yayın Kurulu
Hakem Süreci
Yayın Etiği / İntihal
Açık Erişim Politikası
İndeksler
Makale Takip Sistemi
Önceki Sayılar
Dergi İstatistikleri
İletişim

2007 yılından bu yana yılda en az dört sayı olarak internet üzerinden yayımlanan *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, birçok indeks tarafından taranan ve yüzlerce yurt dışı kütüphanede kataloglanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Yayın Kurulu

Editor in Chief
Assoc. Prof. Dr. Muhammet KUZUBAŞ (Kocaeli University, Turkey)

Editorial Board
Prof. Dr. M. Yavuz ERLER (Ondokuz Mayis University, TURKEY)
Prof. Dr. Selçuk BALI (Selcuk University, TURKEY)
Prof. Dr. George M. KORRES (University of Aegean, GREECE)
Prof. Dr. Robert VIVIAN (Alma College, Michigan, USA)
Prof. Dr. Sadullah GÜLTEN (Ordu University, TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Salih DEMİRBİLEK (Ondokuz Mayis University, TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Muhammet KUZUBAŞ (Kocaeli University, TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Netice YILDIZ (Eastern Mediterranean University, KKTC)
Assoc. Prof. Dr. Aynur KADIMALIYEVA (Azerbaijan State University of Economics, AZERBAIJAN)
Assoc. Prof. Dr. Yunus KAPLAN (Korkut Ata University, TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Norhasni Zainal ABIDDIN (Universiti Putra Malaysia, MALAYSIA)
Asst. Prof. Dr. Nurhodja AKBULAEV (Azerbaijan State University of Economics, AZERBAIJAN)
Asst. Prof. Dr. Ahmet DAĞLI (Ondokuz Mayis University,TURKEY)

Referees and Advisory Board
Prof. Dr. Abdülhalik BAKIR (TURKEY)
Prof. Dr. Adem CEYHAN (TURKEY)
Prof. Dr. Ahmet Cüneyt ISSI (TURKEY)
Prof. Dr. Ahmet MERMER (TURKEY)
Prof. Dr. Ahmet NİŞANCI (TURKEY)
Prof. Dr. Ahmet SEYHUN (CANADA)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (TURKEY)
Prof. Dr. Ali ÇELİK (TURKEY)
Prof. Dr. Ali Efdal ÖZKUL (TURKEY)
Prof. Dr. Ali MAHAFZAH (JORDAN)
Prof. Dr. Ali TORUN (TURKEY)
Prof. Dr. Ali YILMAZ (TURKEY)
Prof. Dr. Arslan TOPAKKAYA (TURKEY)
Prof. Dr. Atabey KILIÇ (TURKEY)
Prof. Dr. Barbara KELLNER-HEINKELE (GERMANY)
Prof. Dr. Bekir ŞİŞMAN ((TURKEY)
Prof. Dr. Burhanettin TATAR (TURKEY)
Prof. Dr. Byoungduk SOHN (KORE)
Prof. Dr. Cahit KAVCAR (TURKEY)
Prof. Dr. Cevdet KILIÇ (TURKEY)
Prof. Dr. Charlyn DYERS (R. OF SOUTH AFRICA)
Prof. Dr. Christoph K. NEUMANN (GERMANY)
Prof. Dr. Deniz ZEYREK (TURKEY)
Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN (TURKEY)
Prof. Dr. Doğan GÜNAY (TURKEY)
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ (TURKEY)
Prof. Dr. Emine GÜRSOY-NASKALİ (TURKEY)
Prof. Dr. Emine YENİTERZİ (TURKEY)
Prof. Dr. Erdoğan BOZ (TURKEY)
Prof. Dr. Erdoğan ERBAY (TURKEY)
Prof. Dr. Ergin AYAN (TURKEY)
Prof. Dr. Esin GÖREN (TURKEY)
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (TURKEY)
Prof. Dr. Faruk ŞEN (GERMANY)
Prof. Dr. Fatih ÜNAL (TURKEY)
Prof. Dr. Fırat KUTLUK (TURKEY)
Prof. Dr. Filiz KILIÇ (TURKEY)
Prof. Dr. Fuzuli BAYAT (AZERBAIJAN)
Prof. Dr. George M. KORRES (GREECE)
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (TURKEY)
Prof. Dr. Hakan TAŞ (TURKEY)
Prof. Dr. Hanife Nalan GENÇ (TURKEY)
Prof. Dr. Hanifi VURAL (TURKEY)
Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA (TURKEY)
Prof. Dr. Hasan KAVRUK (TURKEY)
Prof. Dr. Hasan BABACAN (TURKEY)
Prof. Dr. Hatice AYNUR (TURKEY)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (TURKEY)
Prof. Dr. Hayati AKTAŞ (TURKEY)
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ (TURKEY)
Prof. Dr. Ingeborg BALDAUF (GERMANY)
Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN (TURKEY)
Prof. Dr. K. P. JAYASANKAR (INDIA)
Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ (TURKEY)
Prof. Dr. Karl REICHL (GERMANY)
Prof. Dr. Korhan KAYA (TURKEY)
Prof. Dr. M. Emin KÖKTAŞ (TURKEY)
Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ (TURKEY)
Prof. Dr. M. Yavuz ERLER (TURKEY)

Duyurular

Yayın süreçleriyle ilgili ayrıntılı bilgi "YAZIM VE YAYIN İLKELERİ" ve "HAKEM SÜRECİ"

İndeksler

Prof. Dr. Mahir AYDIN (TURKEY)
Prof. Dr. Maria Pia PEDANI (ITALY)
Prof. Dr. Meherrem CAFERLİ (AZERBAIJAN)
Prof. Dr. M. Ali KİRMAN (TURKEY)
Prof. Dr. Mehmet AÇA (TURKEY)
Prof. Dr. Mehmet Baha TANMAN (TURKEY)
Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ (TURKEY)
Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL (TURKEY)
Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK (TURKEY)
Prof. Dr. Mehmet ZAMAN (TURKEY)
Prof. Dr. Metin EKİCİ (TURKEY)
Prof. Dr. Mevlüt KAYA (TURKEY)
Prof. Dr. Muhammad K. MAJALI (JORDAN)
Prof. Dr. Muhittin TUŞ (TURKEY)
Prof. Dr. Mustafa KÖYLÜ (TURKEY)
Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN (TURKEY)
Prof. Dr. Musa YILDIZ (TURKEY)
Prof. Dr. Mustafa CEMİLOĞLU (TURKEY)
Prof. Dr. Mustafa TİFTİK (TURKEY)
Prof. Dr. Namık AÇIKGÖZ (TURKEY)
Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR (TURKEY)
Prof. Dr. Necati KARA (TURKEY)
Prof. Dr. Kenan İNAN (TURKEY)
Prof. Dr. Necati DEMİR (TURKEY)
Prof. Dr. Nerin KÖSE (TURKEY)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (TURKEY)
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK (TURKEY)
Prof. Dr. Nilgün SAZAK (TURKEY)
Prof. Dr. Niyazi USTA (TURKEY)
Prof. Dr. Norbert FRIES (GERMANY)
Prof. Dr. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ (TURKEY)
Prof. Dr. Özcan DEMİREL (TURKEY)
Prof. Dr. Pakize AYTAÇ (TURKEY)
Prof. Dr. Pavel DOLUKHANOV (UNITED KINGDOM)
Prof. Dr. Rainer CZICHON (GERMANY)
Prof. Dr. Ramazan KAPLAN (TURKEY)
Prof. Dr. Ramesh DEOSARAN (USA)
Prof. Dr. Recep EFE (TURKEY)
Prof. Dr. Robert VIVIAN (USA)
Prof. Dr. Ömür CEYLAN (TURKEY)
Prof. Sabri YENER (TURKEY)
Prof. Dr. Saadet KARAKÖSE (TURKEY)
Prof. Dr. Sedat SEVER (TURKEY)
Prof. Dr. Shih-chung HSIEH (TAIWAN)
Prof. Songül KARAHASANOĞLU ATA (TURKEY)
Prof. Dr. Sueda ÖZBENT (TURKEY)
Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR (TURKEY)
Prof. Dr. Tofiq ABDÜLHASANLI (AZERBAIJAN)
Prof. Dr. Ulvi KESER (TURKEY)
Prof. Dr. Umay GÜNAY (KKTC)
Prof. Dr. Ülkü ELİÜZ (TURKEY)
Prof. Dr. Vagıf SULTANLI (AZERBAIJAN)
Prof. Dr. Vahit TÜRK (TURKEY)
Prof. Dr. Veli ÜNSAL (TURKEY)
Prof. Dr. Walter ANDREWS (USA)
Prof. Dr. Wan-I LIN (TAIWAN)
Prof. Dr. Yakup ÇELİK (TURKEY)
Prof. Dr. Yavuz ASLAN (TURKEY)
Prof. Dr. Yılmaz KARADENİZ (TURKEY)
Prof. Dr. Zehra TOSKA (TURKEY)
Prof. Dr. Zeki TAŞTAN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. A.Cüneyt EREN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞEK (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Ali AYATA (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Ali GÖÇER (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Ayşe PUL (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Aydın ERTEKİN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Aynur KADIMALIYEVA (AZERBAIJAN)
Assoc. Prof. Dr. Bayram ÜNAL (UNITED KINGDOM)
Assoc. Prof. Dr. Cuma ÇATALOLUK (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Derya ARSLAN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Efkan UZUN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Erhan AYDIN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Ersin ÖZASLAN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Eyüp BACANLI (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Faruk KAYA (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. FEHMİ AKIN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Gül CELKAN (USA)
Assoc. Prof. Dr. Hülya YALDIR (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. İbrahim Yavuz YÜKSELSİN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. İsmail KIVRIM (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Kamile AKGÜL (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Lerzan GÜLTEKİN(TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Lütfiye GÖKTAŞ KAYA (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet ÇİÇEK (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet ŞAHİN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet YAVUZ (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Murat SEZGİN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Musa BİLGİZ (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Netice YILDIZ (KKTC)
Assoc. Prof. Dr. Norhasni Zainal ABIDDIN (MALAYSIA)
Assoc. Prof. Dr. Ömer ERDEN (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Özlem ALTUNÖZ (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Salih DEMİRBİLEK (TURKEY)

Assoc. Prof. Dr. Sayyed Ali MIRENAYAT (MALAYSIA)
Assoc. Prof. Dr. Sedat YAZICI (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Selahaddin BEKKİ (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Sibel KILIÇ (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Soyalp TAMÇELİK (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Suat DONUK (TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Yunus KAPLAN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Akın TEMÜR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Ali Aycan KOLUKISA (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Ali Aslan TOPÇUOĞLU (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Ali YILMAZ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Alpaslan OKUR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Ayşe ATICI ARAYANCAN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Bahatdin DAŞBAŞI (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Bahset KARSLI (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Barış TAŞ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Barış TOPTAŞ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Binnaz ER (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Canan SANCAR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Cemal ÖZTÜRK (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Davut KAPLAN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Davut YİĞİTPAŞA (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Didem DENİZ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Eray YAĞANAK (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Ergün ACAR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Erdem TEMELOĞLU (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Esin SEZGİN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Eyüp ARTVİNLİ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Gonca KEÇECİ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Gökhan ÖLKER (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Hanife ÇAYLAK (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Hanife Gamze HASTÜRK (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Hüseyin AKYÜZ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Hüseyin ÇAVUŞOĞLU (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Hüseyin DEMİR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. İkbal ERBAŞ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. İlker EROĞLU (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Kadriye TÜRKAN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Kasım ERTAŞ ((TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Kemal ÖZKURT (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Mehmet ÜNAL (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. M. Hakan SAKAR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Murat YORULMAZ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Mustafa BIYIKLI (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Nurhodja AKBULAEV (AZERBAIJAN)
Asst. Prof. Dr. Oktay ÖZGÜL (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Osman ÇULHA (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Osman Zahid ÇİFÇİ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Ömer SARAÇ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Polat TUNÇER (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Recep CENGİZ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Sami BAYRAKTAR (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Serdar SAYGILI (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Şahin SARUHAN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Tamer ÖZLÜ (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Timuçin AYKANAT (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Tolga ÖZŞEN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Vasfi HATİPOĞLU (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Yasemin APALI (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Yasin TOPALOĞLU (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Yaşar BEDİRHAN (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Yavuz GÜNAŞDI (TURKEY)
Asst. Prof. Dr. Zafer BAŞKAYA (TURKEY)
Dr. Orçun ALPAY (TURKEY)

Adres : Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İzmit / Kocaeli
Telefon :+905076095206 Faks :
Eposta :dergi@sosyalarastirmalar.com

Türkçe English

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

issn: 1307-9581

Menü

- Anasayfa
- Amaç
- Dergi Hakkında
- Yazım ve Yayın İlkeleri
- Yayın Kurulu
- Hakem Süreci
- Yayın Etiği / İntihal
- Açık Erişim Politikası
- Tarandığı İndeksler
- Makale Takip Sistemi
- Önceki Sayılar
- Dergi İstatistikleri
- İletişim

2007 yılından bu yana yılda en az dört sayı olarak internet üzerinden yayımlanan *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, birçok indeks tarafından taranan ve yüzlerce yurt dışı kütüphanede kataloglanan uluslararası hakemli bir dergidir.
Ülkemizin en köklü e-sosyal bilimler dergilerinden birisi olan dergimiz; sosyal bilimlere ait araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacak, sosyal bilimlere yenilik getirecek özgün nitelikte bilimsel makaleleri yayınlayan ve tüm yayınlarında bilimi önceleyen bağımsız ve akademik bir yayın organıdır.

Anasayfa

Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021

- Dil-Edebiyat
- Tarih – Uluslararası İlişkiler – Siyaset Bilimi - Coğrafya
- Sanat - Sanat Tarihi – Mimarî - Arkeoloji
- Sosyoloji – Antropoloji - Psikoloji –Felsefe
- Eğitim
- İşletme – Kamu Yönetimi – İktisat – İletişim - Turizm - Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika
- İlahiyat
- Sosyal Bilimler

Duyurular

Site İçi Arama

Dergimizin kataloglandığı bazı yurt dışı kütüphanelere aşağıdaki linklerden erişilebilir.

Cambridge University Library
University of Birmingham
University of Washington Libraries
Universitätsbibliothek Regensburg
Stanford University Libraries
University of Sout Australia
Freie Universitat Berlin
Universidad de Sevilla. Biblioteca
OPAC PLUS (Bayerische Staatsbibliothek)
Europa-Universitat Viadrina Frankfurt (ODER)
University College London
Pädagogische Hochschule St.Gallen
Katalog der Hochschulbibliothek Landshut
FLORENZ Kunsthistorisches Institut MÜNCHEN Zentralinstitut für Kunstgeschichte PARIS
Deutsches Forum für Kunstgeschichte

Makale / Yazar / Konu ARA

Adres: Kocaeli Üniversity, Department of Turkish Language and Literature, İzmit/Kocaeli/TURKEY
Telefon :+905076095206 Eposta: editor@sosyalarastirmalar.com

Türkçe English

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research issn: 1307-9581

Menü

- Anasayfa
- Amaç
- Dergi Hakkında
- Yazım ve Yayın İlkeleri
- Yayın Kurulu
- Hakem Süreci
- Yayın Etiği / İntihal
- Açık Erişim Politikası
- İndeksler
- Makale Takip Sistemi
- Arşiv
- Dergi İstatistikleri
- İletişim

SCREENED BY iThenticate Professional Plagiarism Prevention

Crossref enabled

doi

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research became a member of Cross Reff since 2014 and started to assign DOI numbers to the articles.

Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021

İndeksler

Sanat - Sanat Tarihi - Mimarî - Arkeoloji

| Jenerik Dosyası | Kapak | İçindekiler |

ZARALI HALİL SÖYLER TÜRKÜLERİNİN MÜZİKAL YAPISI ÜZERİNE BİR İNCELEME
Ahmet AKIN - Hüseyin Serdar ÇAKIRER
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11558

MALAKANLAR ÖRNEKLEMİNDE SÜRGÜN VE GÖÇ OLGULARININ KAYIT ALTINA ALINMASINA DAİR BİR DEĞERLENDİRME
Mehmet İlhan GÜL - Burak BOYRAZ
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11557

L'ÉPIDÉMIE DANS L'ANTIQUITÉ
Cem HAYDAROĞLU - İsmail COŞKUN
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11537

ANDRÉ MASSON, SALVAOR DALI VE MAX ERNST'ÜN RESİMLERİNDE PEYGAMBERDEVESİ METAFORU
Ceren İREN
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11591

LAİKA KARABEY'İN SANATÇI KİŞİLİĞİ VE BESTECİ KİMLİĞİ BAĞLAMINDA TÜRK MUSİKİSİNE KATKILARI
Cihan ÜNVER ÇABUK
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11588

KEFİYE BEZİ
Ebru ÇATALKAYA GÖK - Hürrem Sinem ŞANLI
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11479

1940'LI YILLARDA TÜRKİYE'DE SANATTA "MİLLİLİK" TARTIŞMALARI
Esra ÖZKAN KOÇ
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11644

GOTİK MİMARİNİN MODA TASARIMINA YANSIMALARI; GUO PEI ÖRNEĞİ
Fehime Yeşim GÜRANİ - Sema YALÇIN - Fatma Yelda GEZİCİOĞLU
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11655

POSTMODERNİZM BAĞLAMINDA DİJİTAL SANAT MÜZELERİ: MORİ İNŞAAT DİJİTAL SANAT MÜZESİ TEAMLAB BORDERLESS ÖRNEĞİ
Hande BOLU SERT
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11513

ÜNİVERSİTE YERLEŞKESİ PEYZAJ TASARIMINDA ÖĞRENCİLERİN BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ: NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
Meliha AKLIBAŞINDA - Aslıhan TIRNAKÇI
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11568

ESİN KAYNAKLARINI YANSITMA YÖNTEMLERİ

Banu Hatice GÜRCÜM - Semiha KARTAL
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11538

YUSUF AĞA YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN BAZI CİLTLERİN TEZYİNATI
Şener KÜÇÜKTEPE
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11519

KÜLTÜREL MİRASIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNDE BİR YAKLAŞIM OLARAK YENİDEN KULLANIM: SAMSUN TAŞHAN
Serap FAİZ BÜYÜKÇAM
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11622

CANLI MÜZİK VE EĞLENCE GÜRÜLTÜSÜNDE DÜŞÜK FREKANSLI VE DARBESEL SESLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Serhat DURMAZ
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11579

EVRENSEL TASARIM KAPSAMINDA KAMUSAL İÇ MEKÂNLARDA BİÇİMLENME
Süphan Kaan ÇİFTCİ - Selma KAYHAN TUNALI
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11548

ŞARHÖYÜK VE KEÇİÇAYIRI (ESKİŞEHİR) ARKEOLOJİK KAZILARININ ÇEVRE HALKI TARAFINDAN BİLİNİRLİĞİ VE YÖREYE ETKİLERİ
Taner KILIÇ - Erkan FİDAN
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11605

DE STIJL HAREKETİNDE İKİ BOYUTLU SANAT OBJESİNDEN ÜÇ BOYUTLU YAPITA DÖNÜŞÜM
Yeşim KAYA - Mehmet Uğur KAHRAMAN
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11673

SERAMİK SANATINDA EV TEMASI
Yeşim ZÜMRÜT - Tuğçe Gamze EĞE
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11656

BİR ÜRETİM FORMU OLARAK KOLEKSİYONCULUK: LA BOITE-EN-VALISE
Yudum AKKUŞ GÜNDÜZ
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11628

MİMARLIK LİSANSÜSTÜ BİLİMSEL ÇALIŞMALARININ FEN BİLİMLERİ ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ AÇISINDAN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ
Yaren ŞEKERCİ - İbrahim BAKIR
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.11616

Eposta: dergi@sosyalarastirmalar.com
Telefon: +905076095206 Whatsapp: +905076095206

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021 & Volume: 14 Issue: 77 April 2021
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MALAKANLAR ÖRNEKLEMİNDE SÜRGÜN VE GÖÇ OLGULARININ KAYIT ALTINA ALINMASINA DAİR BİR DEĞERLENDİRME•

A STUDY ON REGISTRATION OF EXILE AND MIGRATION CASES IN THE SAMPLE OF MOLOKANS

Mehmet İlhan GÜL**
Burak BOYRAZ***

Öz

"Malakanlar Örnekleminde Sürgün ve Göç Olgularının Kayıt Altına Alınmasına Dair Bir Değerlendirme" adlı bu makale literatür taramasını esas alarak hazırlanan yazınsal bir incelemedir. Makale toplamda üç başlıktan oluşmaktadır. İlk kısımda Malakan topluluğunun geçmişini betimlemeye yardımcı olması açısından 17. Yüzyıl Çarlık Rusya'sından bahsedilmiştir. Rus ve Osmanlı ilişkilerine, savaşlara ve antlaşmalara değinen bu bölümü takiben Malakanlar'ın tarih sahnesine çıkış sürecinden söz edilmiştir. Başlık altında Rus çarlarının Malakan topluluğuna olan bakış açılarını özetleyen bir metin kaleme alınmış, topluluğun sürgün ve göç nedenleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise daha çok inanç ve kültür odaklı konulara odaklanılmıştır. Bu eksende Malakanlar'ın inanışlarına, gelenek ve göreneklerine yönelik bir çerçeve çizilmiştir. Sonuç başlığı altında da genel bir değerlendirme yapılırken, müzelerin sürgün ve göç olgularının kayıt altına alınması adına teşkil ettiği öneme temas edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azınlıklar, Malakanlar, Göç Çalışmaları, Müzeler, Müzecilik.

Abstract

This article titled "A Study On Registration Of Exile And Migration Cases In The Sample Of Molokans" is a text created with a literature review. The article consists of three titles in total. In the first part, the 17th century Tsarist Russia is mentioned in order to help describe the past of the Molokan community. Following this section, which touches on Russian and Ottoman relations, wars and treaties, the process of the Molokans entering the historical scene is mentioned. Under the title, a text summarizing the perspective of the Russian tsars towards the Molakan community was written, and the reasons for the group's exile and migration were emphasized. In the third part, more belief and culture-oriented subjects were focused on. On this axis, a framework was drawn for the beliefs, traditions and customs of the Molokans. While making a general evaluation under the title of conclusion, the importance of museums in recording the cases of exile and immigration was touched upon.

Keywords: Minorities, Molokans, Migration Studies, Museums, Museology.

• "Kars İli İçin Bir Azınlık Müzesi Önerisi; Malakanlar Sürgün ve Göç Müzesi" başlıklı bu metin birinci yazarın Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi çatısı altında hazırlamış olduğu Bitirme Çalışması (SYP 4000) üzerinden derlenmiştir.

** Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

*** Doçent, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü, ORCID: 0000-0002-1373-7234

GİRİŞ

18. Yüzyıl içinde Çarlık Rusya'sındaki Ortodoks kilisesinde yeni dini görüşler belirmiştir. Bu görüşler içerik açısından yerel halkın gündelik yaşam problemlerine odaklanırken, Protestanlığa yönelik söylevler de barındırmıştır. Reform yanlılarının adaletsiz durumlara işaret ettiği görüşler karşılık bulamayınca başkaldırılar ortaya çıkmıştır. Başkaldırılarda Çarlık Rusya'sındaki azınlık gruplardan biri olan ve kökleri 17. Yüzyıl'a kadar dayanan "Malakan" topluluğu da yer almıştır.[1] Kendilerini manevi Hristiyanlar olarak tanımlayan Malakanlar'ın bu ve benzeri girişimleri sürgün ile sonuçlanmıştır. Bu minvalde topluluğun üyeleri öncelikle Kafkasya'ya ardından da Anadolu'ya, genellikle de Kars ili ve çevresine göç etmiştir.[2]

Araştırma dâhilinde Malakanlar örnekleminde sürgün ve göç hareketlerinin geride bıraktığı izler üzerinde durulmuş ve yerleşik olmayan bir olguya işaret eden bu hareketlerin toplumsal bellek adına kayıt altına alınması hususunda ne gibi adımlar atılabileceği değerlendirilmiştir. Değerlendirme öncesinde metni hazırlamak için bir literatür taraması yapılmıştır. Taramanın ilk ayağında Anadolu'ya göç eden Malakanlar'ı etkileyen gelişmeler etüt edilmiştir. Etüt ekseninde önceden tespit edilen açık erişimli yayınlardan yazınsal veriler toplanmış, bunlar aracılığıyla Malakanlar'a dair bir kronoloji oluşturulmuştur. Belirtilen kronolojinin başlangıç noktası olarak Malakanlar'ı ilgilendiren siyasi gelişmelerin vücut bulduğu 17. Yüzyıl seçilmiştir. Zira siyasi tarihte Malakanlar'ın en faal biçimde gözlemlenebildiği dönem 17. Yüzyıl başlarından 1961'e kadar olan zaman dilimidir.[3]

Metin içeriğine gelirsek makale toplamda üç bölümden oluşmaktadır. İlk başlık altında yukarıda ifade ettiğimiz zaman aralığının başlangıcındaki tarihsel gelişmeler beyan edilmiştir. Bunun için çoğunlukla Rus coğrafyasında hüküm sürmüş olan çarların girişimleri ve Rusların diğer ülkeler ile olan siyasi temaslarını izleyen bir rota takip edilmiştir. İkinci bölümde ise Malakanlar'ı göçe zorlayan sebeplere değinilmiştir. İlgili sebepler yine ilk bölümde olduğu gibi Rus siyasi tarihindeki adımlara paralel biçimde aktarılmıştır. Son bölümde de Malakanlar'ın inanç ve kültür sistemleri üzerinde durulmuştur. Malakanlar'ın Protestanlığa yakın bir mezhep anlayışını benimsediği bilinen bir durumdur. Başlık altında somut olmayan kültürel miraslarına kaynaklık edebileceği için Malakanlar'ın ayinleri ve dış görünüşleri hakkında da bilgiler verilmiştir.

Metnin esas çıktısı olan değerlendirme yukarıda sıraladığımız üç başlığın masaya yatırılmasını takiben kaleme alınmıştır. Bu anlamda sonuç kısmında Malakanlar'ın geride bıraktığı tarihsel ve kültürel mirasları sürdürülebilir kılmaya yardımcı girişimlere odaklanılmıştır. Söz konusu girişimlerin başında hem somut hem de işlevsel bir özelliğe sahip olması nedeniyle müzeler gelmektedir. Dolayısıyla bu kısımda müzeler merkeze alınmış, sürgün ve göç gibi hareketlerin kayıt altına alınıp sonraki kuşaklara aktarılması hususunda müzelerin arz ettiği öneme değinilmiştir.

1. MALAKANLAR'IN ORTAYA ÇIKTIĞI DÖNEMLERE YÖNELİK BULGULAR

Malakanlar'ın tarih sahnesine çıkışından bahsetmeden evvel ilk olarak *I. Çehrin Seferi*'nden (1677-1678) söz etmek gerekir. Çünkü bu sefer bugünkü adıyla Rusya Federasyonu'nun o vakitlerde yaşamaya başlayacağı siyasi dönüşümleri ifade etmektedir. Süreci özetlememize katkı sağlayan akademisyen *Şen*'e göre; "*Osmanlı'nın Rusya ile tarihe geçen ilk savaşı 1677 tarihli I. Çehrin seferidir*". (Şen, 2018, 339). Kaynakta geçtiği şekliyle; "*Osmanlı vakayinamelerinde I. Çehrin seferi hakkında- başarısızlığın tesiriyle olacak ki oldukça az malumat verilmekte, I. Çehrin seferi, daha fazla malumatın verildiği başarıyla neticelenen 1678 tarihli II. Çehrin seferine bağlanıp tek sefer organizasyonu gerçekleşmiş gibi gösterilmektedir*" (Şen, 2018, 345). Bu sefer ile birlikte 17. Yüzyılın son çeyreğinden itibaren iki taraf da birbirini yakından ilgilendiren politikalar üretmeye başlamıştır. Bu politikalar kimi zaman savaş ile kimi zaman da bir anlaşma ile sonuçlanmıştır. Giriş başlığı altında Malakanlar'ın reform yanlıları ile birlikte hareket ettiğini ve bu durumun sürgün sebeplerinden biri olduğunu belirtmiştik. Ancak ilerleyen kısımlarda bahsedileceği gibi Malakanlar'ı yer değiştirmeye iten sebeplerden bir diğeri de savaş olacaktır.

[1] Malakanlar'a dair kısa bir bilgi vermek gerekirse; Malakan ifadesi Rus literatüründe "süt içen" anlamına gelmektedir (Akça & Kıyanç, 2017, 24). Zira dönemin Rus halkının inanışları haftada sadece iki gün süt içilebileceği yönündedir. Fakat Malakanlar Rus halkının inanışı olan bu perhizi kabul etmeyerek haftanın her günü süt içilebileceğini öne sürmüştür.

[2] Literatürde bu göçü izleyen süreçte Batı coğrafyasına yöneldikleri bilgisi de mevcuttur.

[3] Süreç Malakanlar'ın esasen beyaz Rus kökenli olması ve kendilerini Çarlık Rusya'sı içinde konumlandırması nedeni ile Rus siyasi tarihine paralel biçimde aktarılmıştır.

I. Çehrin Seferi'nin devamına dönersek o vakitler için konumuzu ilgilendiren bir diğer siyasi olay 1681 tarihli *Bahçesaray Anlaşması*'dır. Bu anlaşma yine Rusya ve Osmanlı arasında yapılmıştır. Anlaşma tarihteki ilk Rus – Türk barış anlaşmasını ifade etmektedir (Özcan, 1995, 112).

Anlaşmayı takiben Rusya muharebelere dayalı tecrübeleri üzerinden Osmanlı ile tek başına güçlü bir şekilde mücadele edemeyeceğini anlayarak müttefik arayışına girmiştir. *Tuğluca*'ya göre o vakitlerde; "*Türkleri durdurma arzusuyla "kutsal savaş" yolunda hareket eden müttefikler tarihi bir başarıyla bu arzuyu gerçekleştirdiler. Uzun zamandır Papalık önderliğinde Türklere karşı bir haçlı ittifakı oluşturamayan Hristiyanlar, Papa XI. Innocent'in çabalarıyla 1684 yılında "Kutsal İttifak" kurarak birleştiler. Başlangıçta Avusturya, Venedik ve Lehistan'dan oluşan ittifaka Rusya'nın da katılımıyla Osmanlıların savaştığı cephe sayısı arttı*" (Tuğluca, 2016, 300).

Kutsal ittifak çabaları süredursun Rusya 1682 yılında bir saray darbesine maruz kalmıştır. Bu darbe sonucunda *I. Petro* (*Pyotr Alekseyeviç Romanov*) ülke yönetiminin başına geçmiştir. Devlet işlerini önceleri annesinin telkinleriyle yürüten *I. Petro* annesinin ölümünden sonra ülke yönetiminde söz sahibi olmuştur. Bilindiği üzere sınırlara genişletmeyi amaçlayan *I. Petro* ticareti arttırmak için sıcak denizlere inme politikası uygulamaya başlamıştır. *I. Petro* 1683 yılında çarlığının ilk yılları olmasına rağmen Rus toplum yapısı adına önemli adımlar atmıştır. Bu adımlardan en dikkat çekici olanı yıllardır süregelen Slav toplum yapısını değiştirerek ülkeyi batıya yaklaştırmak olmuştur. *Kıyanç*, lisansüstü çalışmasında söz konusu yaklaşımı ve devamındaki gelişmeleri şu şekilde özetlemiştir; "*Bu uygulamaları ve oldukça baskılı tavrı Malakanlar'ın giysilerine karışılması, saç ve sakallarının zoraki kesilmesi huzursuzluğu artırmıştır. Yine bu dönemde vergiler artırılmış, uzun süren savaş hali nedeniyle zorunlu askerlik uygulamasına benzer bir uygulamaya başlanmıştır. Köylüler askere gitmemek için yetkililere yanlış bilgiler vermiş hatta yerlerini terk etmişlerdir. Bu durum Malakanlar arasında derin bir huzursuzluğa neden olduğundan bu dönem Malakanlar'ın muhalifliğini pekiştirmiştir*" (Kıyanç, 2011, 11).

Süregelen dönem Malakanlar açısından pek parlak geçmese de *I. Petro* birçok reforma ve yeniliğe imza atmış, ülkenin ticari ve ekonomik yönden gelişmesine katkılar sunmuştur. Tarih 1700 yılını gösterdiğinde Rus ve Osmanlı devletleri arasında yeni bir anlaşma olan *İstanbul Anlaşması* imzalanmıştır. Bu anlaşma ile Ruslar Osmanlıya karşı kârlı anlaşmalarından birini yapmıştır. *Çetin*'in ifadesiyle anlaşmayı izleyen yıllardaki gelişmeler Rusya'nın başkenti için atılan adımlardır. Zira "*1703 yılında Kuzey Savaşları'nın henüz başlangıcında İsveç saldırılarından korunmak amacıyla Neva nehri üzerindeki Zayaçiy Adası'na inşa edilen kale ile Petersburg'un temelleri atılmış olur. I. Petro'nun yoğun gayretleri neticesinde kale etrafında Avrupai mimarisiyle yeni bir şehir hızla yükselir. Petro'nun kurduğu bu şehir 1712 yılında Rusya'nın başkenti olacaktır*" (Çetin, 2015, 30).

I. Petro'nun olmazsa olmazı Petersburg şehri artık kurulu vaziyettedir. Şehrin hareketlilik kazanması ile Rus halkının haber ve bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla ilk Rusça gazeteler yayımlanmaya başlamıştır. Yayımlanmaya başlayan gazeteler ile halk bilgi ve görgüsünü arttırmış, Çarlık Rusya'sının geleceği ile ilgili fikir beyan etmeye başlamıştır. Bazı kaynaklarda karşıt görüşlerin ilk olarak bu periyotta baş gösterdiği beyan edilmektedir. Ancak başkentin kurulmasından evvel 1705 ve 1710 yılları arasında yaşanan fikir ayrılıkları nedeniyle Astrahan Kazakları ve Başkurtlar çoktan Çarlık Rusya'sına karşı ayaklanmıştır. Ayaklanmalardan en önemlisi bağımsız bir devlet kurma amacıyla yapılan Başkurt isyanıdır. İsyan sırasında birçok Rus köyü zarara uğratılmıştır. Bu isyanlar *I. Petro* önderliğinde bastırılmıştır. Fakat isyanlar bastırılsa da yaşanan hareketlilik ve devamındaki gelişmeler Malakanlar gibi toplulukların hafızasına yerleşecektir. Tabi içeride vuku bulan isyanları bastırmakla uğraşan Çarlık Rusya'sı Osmanlı Devleti ile muharebelerine de devam etmektedir. 1711 yılına gelindiğinde Çarlık Rusya'sı ile Osmanlı arasında *Prut Savaşı* yapılmıştır. *Karakulak*'a göre; "*Prut Seferi, Osmanlı İmparatorluğunun sonunu hazırlayan Rusya ile girilmiş büyük savaşlardan birini oluşturur. Aynı zamanda da Osmanlının Ruslara karşı kazandığı ilk savaştır*" (Karakulak, 2016, 256).

Osmanlının zaferi ile sonuçlanan *Prut Savaşı*'nın ardından 22 Temmuz 1711 tarihinde Çarlık Rusya'sı ile Osmanlı arasında *Prut Antlaşması* imzalanır. Antlaşmaya göre daha önce Çarlık Rusya'sının ele geçirdiği Azak kalesi Osmanlıya bırakılmıştır. 1725 yılına gelindiğinde Rus Çarlığında bir dönem kapanmıştır. 1682 ve 1725 yılları arasında Rus Çarlığını yöneten *I. Petro* 52 yaşında hayatını kaybetmiştir. *I. Petro* taht için varis bırakmadan aniden öldüğü için tahta *I. Katerina* geçerek Çarlık Rusya'sına Çariçe olmuştur. Fakat *I. Katerina* tahtta yalnızca 2 yıl kalabilmiş, tüberküloz hastalığı sebebiyle hayatını kaybetmiştir. *I. Katerina*'dan sonra tahta geçen *II. Petro* da tahtta sadece 3 yıl kalabilmiş ve sonrasında o da hayatını kaybetmiştir (Köse, 2012, 202). Sürekli değişen taht sebebiyle Çarlık Rusya'sında siyasi otorite açısından sıkıntılar baş göstermiştir. Tarih 1730'u gösterdiğinde *II. Petro*'nun ölümü ile boşalan tahta *I. Petro*'nun yeğeni olan *Anna Ivanovna* geçmiştir. Çariçe *Anna* tahtta kaldığı müddetçe Çarlık Rusya'sının genel politikası olan Karadeniz'e inme politikasını izlemeye devam etmiştir. *Yüksel*, Çariçe *Anna*'nın başlıca icraatlarını şu şekilde özetlemiştir: "*1730 Ocak'ında Rus tahtına çıkan Çariçe Anna'da Karadeniz devleti olma adına önemli çalışmalar yaptı. Öncelikli olarak Güney bölgelerinin güvenliği sorununu ele alan Çariçe Anna, Rus*

ordusunun sayısını arttırıp, Ukrayna topraklarında savunma hatları yaptırdı. Bunun yanı sıra Zaporojye Kazaklarını himayesine alan Çariçe Anna, diplomatik olarak da İngiltere, Avusturya, Lehistan, İran ve İsveç ile dostluk anlaşmaları yaptı" (Yüksel, 2017, 351).

Tahtta kaldığı süre boyunca büyük sıkıntılar yaşayan ve savaşlarla uğraşan Çariçe *Anna* yakalandığı hastalık sonucu 1740 yılında hayatını kaybetmiştir. Onun ardından *VI. Ivan* tahta geçerek Rusya'nın yeni Çar'ı olmuştur. Lakin *VI. Ivan* uzun süre tahtta kalamadan sarayda çıkan bir darbe sonucunda tahttan indirilmiştir. Ardından 1741'de tahta *Yelizaveta Petrovna*, *Elizabeth* çıkarılmıştır. Çariçe *Elizabeth* 20 yıl tahtta kalmayı başarmıştır. Onun önderliğindeki Çarlık Rusya'sı bu dönemde Avusturya ile ittifak içinde kalarak yedi yıl savaşlarına katılmıştır. Yedi yıl savaşları devam ederken Çariçe *Elizabeth* 1761 yılında hayatını kaybetmiştir. *Elizabeth*'in hayatını kaybetmesi ile boşalan tahta *III. Petro* geçmiştir (Alganer & Çetin, 2007, 195).

2. MALAKANLAR, SÜRGÜN VE GÖÇ

Anlaşılabileceği üzere 18. Yüzyılın ilk yarısında Rusya'da kısmi süreli otorite boşlukları belirmiştir. Bu boşluklar Çariçe *Elizabeth*'in uzun süre tahtta kalması ile son bulmuştur. Gelgelelim sürecin hiç bir aşamasında Malakanlar için parlak bir gelişmeden söz edilememektedir. Ancak tahta Çariçe *Elizabeth*'ten sonra geçen *III. Petro*'nun dönemi Malakanlar için önemli bir dönemdir. Çünkü bu dönemde Rus şehirlerinde (daha evvel Rus pravoslav kilisesinin bir üyesi olan *Semyon Uklein*'in girişimleri ile) "Malakanlık" kendi içinde dinsel bir açılım gerçekleştirmiştir.[4] O vakitlerde Malakanlar yavaş yavaş kendilerini "Ruhani Hristiyanlar" olarak tanımlamaya başlamıştır. Hatta bu durumu destekleyen bir beyan veren *Kıyanç*'a göre artık Malakanları "Manevi Hıristiyanlar (Spiritual Christians)" veya "Hakikat İnsanları (Gospel Men)" olarak ifade etmek mümkündür (Akça & Kıyanç, 2017, 24).[5] Tarih 1765 yılını gösterdiğinde Malakanizm taraftarlığının artması kiliseye bağlı yöneticileri kızdırmıştır (Akça, Kıyanç, 2017, 24). Hatta "*Kilise yönetiminin 1765'te Sinot'ta görüşülmek üzere hazırladığı raporda "Malakan" ismi ilk kez resmi kaynaklarda geçmiştir*" (Akça & Kıyanç, 2017, 24). Tahtın *III. Petro*'dan sonraki sahibi *II. Katerina*, Malakan taraftarlığının bitmesi ve kiliseyi daha güçlü hale getirmek amacıyla Malakanlar'a ve dine karşı gelenlere baskılar uygulamıştır. Ancak baskılar sonucunda isyanlar baş göstermiştir.

İsyanlar baş gösterdiğinde Çarlık Rusya'sı Karadeniz'e inme politikasını da sürdürme gayretindedir. Öyle ki 1768 yılına gelindiğinde bir Osmanlı-Rus savaşı daha gerçekleşmiştir. Savaş, 1774 yılında sona ermiş ve iki devlet arasında *Küçük Kaynarca Antlaşması* imzalanmıştır. *Dördüncü* 'nün ifadesi ile bu antlaşma Rusların politikaları adına değer taşıyan bir başarıdır. Zira "*1769-1774 savaşıyla Ruslar, "Güney'e inme" siyasetlerinde önemli adımlar atarak, savaş sonunda imzalanan "Küçük Kaynarca Antlaşması'yla" da başarılarını siyaseten kabul ettirmiş oldular*" (Dördüncü, 2001, 74).

Anlaşmanın imzalanmasından yıllar sonra, 1796 yılına gelindiğinde Çarlık Rusya'sında 34 yıl boyunca birçok yeniliğe imza atmış olan *II. Katerina* hastalığı yüzünden hayatını kaybetmiştir. *II. Katerina*'nın yerine tahta *I. Pavel* (*Petroviç*) geçerek Çarlık Rusya'sının yeni Çar'ı olmuştur.[6]

I. Pavel Çar olduktan sonra ilk olarak *II. Katerina*'nın yanlılarını saraydan uzaklaştırma kararı almıştır. Daha sonra yıllardır Çarlık Rusya'sında devam eden yönetim sistemini değiştirmiş ve tahta, hayatını kaybeden Çarın en büyük oğlunun geçmesine dayalı yönetim sistemini getirmiştir. Ayrıca *Fransız Devrimi* (1789) nedeniyle Avrupa'da beliren cumhuriyetçi tutumların Çarlık Rusya'sına yansımaması için yurt dışı kaynaklı gazetelerin, kitapların ve hatta yabancı basın mensuplarının Rusya'ya girişini yasaklamıştır. Lakin baskıcı yönetim anlayışı ile tanınan *I. Pavel* bu anlayışını fazla devam ettirememiş ve 1801 yılında oğlu *Aleksandr* tarafından planlanan bir saray darbesi ile önce tahttan uzaklaştırılmış, ardından da öldürülmüştür. Yeni Çar artık *I. Aleksandr*'dır (Dönmez, 2019, 171).

I. Aleksandr ilk olarak kilise tarafından uygulanan baskıların hafifletilmesini istemiştir.[7] Malakanlar baskıların yumuşaması ile rahatlasa da negatif yaklaşımların tamamen ortadan kaldırılması için Çarlık makamına bir mektup sunarak rahatsızlıklarını iletmiştir. Ne var ki mektup Çarlık tarafından önemsenmiş ve Malakanlar'ın Ortodoksların bulunduğu bölgelerden ayrılmasına karar verilmiştir. Malakanlar bu kararın

[4] *S. Uklein* esasen okuryazarlığı nedeni ile dikkat çekici bir isimdir. Bu nedenle Malakan cemaatleri onun görüşlerine değer vermiş ve liderliğini kabul etmiştir.

[5] Tabi Çarlık Rusya'sında Malakanizm yayılırken yeni siyasi gelişmeler yaşanmıştır. Öyle ki tahta *III. Petro*'yu devirerek geçen *II. Katerina* (1762) önderliğinde süren yedi yıl savaşları sonucunda Çarlık Rusya, Büyük Britanya sömürgeciliğini ve denizlerde bulunan üstünlüğünü pekiştirmiş ve savaştan kârlı çıkmıştır.

[6] *I.Pavel* (Petroviç) Rus kaynaklarına göre aşırı baskıcı bir yönetim tarzı benimsemektedir.

[7] *I. Aleksandr* Çar olduktan sonra Malakanlar rahat bir nefes almışlardır. 1803 ve 1805'te imzalanan bir manifesto ile özgürce dini vecibelerini yerine getirebilmişlerdir. Bu sayede Malakanlar bir nebze olsun rahata kavuşmuşlardır (Akçayöz, 2015, 37).

ardından Tavriya ilinde bulunan Moloçniye nehri çevresine yerleştirilmiştir. Bu yerleşim Malakanlar'ın yer değiştirme hareketinin başlangıcı olmuştur.

1825 yılına kadar tahtta kalıp politikalarını sürdüren *I. Aleksandr* bu tarihte hayatını kaybetmiş böylelikle 24 yıllık Çarlığı sonlanmıştır. Yine aynı tarihte *I. Nikolay* Çarlık Rusya'sının yeni Çarı olmuştur. *I. Nikolay*, Çar olmasından kısa bir süre sonra tarihçiler tarafından aydınlıkçı hareket olarak betimlenen "*Dekabrist*" isyanı [8] ile karşılaşmıştır. İsyan 3.000 kişilik Rus askerleri ve subayların önderliğinde başlatılmıştır. İsyanın amacı ise *I. Nikolay*'ın *I. Aleksandr* yerine tahta geçmesidir. Büyük yankı uyandıran isyan, bastırılarak 5 Dekabrist liderinin idamı ile sonuçlanmıştır (Ilıca, 2015, 172). 1830 yılına gelindiğinde ise bu sefer Leh Milliyetçileri ayaklanmış ve yedi ay süren ayaklanma yine kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Bu yıllardaki olumsuz gelişmeler Malakanlar'a da yansımıştır. Zira işe alınmaları ve pasaport edinmeleri yasaklanmış, bulundukları yerden ayrılmaları çıkarılan kararlar ile birlikte resmileşmiştir. Donemin en önemli gelişmesi ise 1830 yılının Ekim ayında alınan bir karar ile Malakanlar'ın vatanlarına girme hakları ellerinden alınmış olmasıdır. Artık Kafkasya göçü başlamıştır. Malakanlar göçü izleyen yıllarda Türkiye ve İran sınırlarında bulunan ve devlet tarafından belirlenen bölgelere zorunlu olarak yerleşmek durumunda kalmıştır.

Üstte bahsettiğimiz yerleşmenin tamamlanmasından yıllar sonra başlayan *93 Harbi*[9] Osmanlı için zor bir dönemin başlangıcıdır. *Tuna*'nın sözleriyle; "*Osmanlı Devleti Osmanlı-Rus Savaşında (1877-1878) ağır bir darbe yemiştir. Savaşın sonunda da Ayestefanos gibi ağır bir anlaşma imzalanmıştır*" (Tuna, 2019, 9).

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı tarihinde cephe hattında alınan bir yenilgiden çok ötedir. Bu savaşın en önemli taraflarından biri, Balkan coğrafyasının pek çok noktasında yerleşik olan Müslüman ahalinin yerlerini terk etmek zorunda kalmasıdır (Kul, 2019, 11). Savaş sonucu yapılan ağır antlaşmalar neticesinde Ardahan, Artvin, Kars, Doğubayazıt, Eleşkirt ve Batum gibi Kafkas coğrafyasının önemli bölgeleri Çarlık Rusya'sına bırakılmıştır. Çarlık Rusya tarafından elde edilen kazanımlar ile birlikte yaklaşık 50 yıldan beri farklı yerlere göçlerini sürdüren Malakanlar bu tarihten itibaren Kars'a göç etmeye başlamıştır. Kars'ta birçok köy kuran Malakanlar kurdukları köylere kendi gündelik hayat alışkanlıklarını getirmişlerdir.[10] Yerleştikleri köylere değirmenler kurmuşlar, getirdikleri güçlü hayvanlar ile birlikte süt elde edip peynirler yaparak Kars ekonomisine katkıda bulunmuşlardır. Toprağı işleme konusundaki farklı teknik ve yetenekleri ile birlikte arpa ve buğday gibi ürünleri yaygınlaştırmışlardır. Daha sonra arıcılık, atçılık ve yine birçok hayvan yetiştiriciliği konusunda önemli gelişmelere imza atmışlardır. Getirdikleri günlük hayat rutinleri ile birlikte Kars ilinin tarihsel seyrine etki etmişlerdir. Ne var ki Çarlık Rusya'sının Malakanlar'dan beklentileri de mevcuttur.

19. Yüzyılın son çeyreği sayılabilecek bir dönemde tahtta *III. Aleksandr* bulunmaktadır. Çar tahta geçtikten sonra Rusya baskıcı bir yönetimle karşı karşıya kalmıştır. Öncelikle farklı uyruktan insanlara Rus dilini zorla kabul ettirmeye çalışılmış, daha sonra ise üniversitelerin özerkliği kaldırılmıştır. Rusya'nın iç meselelerinde katı ve baskıcı bir tutum izleyen *III. Aleksandr* dış ilişkilerde ise barışçıl bir yöntem izlemiştir. Bu süreç içerisinde savaşlar devam etmektedir (Dorpalen, 1951, 122).

Süregelen dönemde *III. Aleksandr* 1887 ve 1890 yılları arasında artık rahata kavuştuğunu zanneden ve yerleşimlerini önemli ölçüde tamamlamış olan Malakanlar'ı savaşmaları için cepheye, silahaltına almak istemiştir. Malakanlar ise savaşmaya karşı olmaları sebebi ile Çar'a tepki göstermiştir. (Hatta dönemin ünlü yazarlarından *Tolstoy*, Malakanlar ile yakın ilişkiler içerisine girerek yaşadıkları baskıların tüm dünya kamuoyuna iletilmesinde önemli rol oynamıştır (Akçayöz, 2015, 45).

Malakanlar askerlikten muaf tutulmak için Çara bir mektup yazmıştır. Fakat mektup kabul görmemiştir. Süreci yumuşatmanın yollarını ararken evlerinden çok uzaklara, Kanada'ya içlerinden birkaç kişiyi göndermişlerdir. Burada Kanada hükûmetinin kendilerini askerlikten muaf sayacağı geri bildirimini almışlardır. Tüm bu gelişmeler olurken 1894 yılında *III. Aleksandr* ölmüş tahta ise oğlu *II. Nikola* geçmiştir (Bolsover, 1948, 115).

[8] Ülkeye anayasal düzen getirme, toplumsal adaleti sağlama ve serfliği ortadan kaldırma amacı ile çarlık rejimine karşı ayaklanma çıkarmayı tasarlayan ve bu hedefleri doğrultusunda gizli örgütler kuran bir grup genç Rus subaydan oluşan *Dekabristlerin* önemli bir bölümünü şairler oluşturur. Başkent *Peterburg*'ta *Senato Meydanı*'nda gerçekleşen Ayaklanmanın Aralık ayında gerçekleşmesi nedeniyle Rusçada Aralıkçı anlamına gelen *Dekabrist* sözcüğü ile nitelendirilirler (Ilıca, 2015, 171).

[9] 1877-1878 yılında yapılan Osmanlı-Rus Savaşı'nın Miladi takvime göre 1293 yılına denk gelmesi sebebiyle bu savaş 93 harbi olarak ifade edilmektedir.

[10] *Fahrettin Erdoğan* 1897 Eylül'ünde *Sarıkamış*'a geldiğinde bölgede bulunan Malakanlar'ı incelemiştir. Malakanlar hakkında detaylı bilgiler veren *Erdoğan*, bölge insanı ile görüşmüş ve Malakanlar'ın çalışkanlıklarını, temizliklerini, komşularıyla kurdukları iyi ilişkilerini gözlemlemiştir (Akça & Kıyanç, 2017, 28-29).

II. Nikola ve sonrasındaki gelişmeler Rus tarihi için önemlidir. Zira tarım reformları başlayacak ve etkisini Rus halkı üzerinde olumsuz biçimde gösterecektir. Ayrıca *Rus Sosyalist Devrimci Partisi* daha belirgin hale gelecektir.

1906 yılına gelindiğinde Çarlık Rusya'sında ilk kez Duma (yasama meclisi) toplanmıştır. Tarım reformlarının çerçevesi bu toplantı ile çizilmiştir. Dönem içinde Rus siyasi sahnesinin önemli aktörlerinden *Vladimir Lenin* ve *Julius Martov* arasında yaşanan fikir ayrılıkları nedeniyle Menşevikler ve Bolşevikler bölünmüş, iki ayrı grup haline gelmiştir. Bununla birlikte Rusya kendi iç meseleleriyle uğraşırken 1914 yılında *I. Dünya Savaşı* patlak vermiştir.

Ülkede artık bir ekonomik kriz mevcuttur. Bu minvalde *II. Nikola* protesto ve baskılara daha fazla dayanamayıp tahtı bırakmıştır. Böylelikle 17. Yüzyıl'dan beridir süregelen Rus İmparatorluğu sonlanmıştır.

I. Dünya Savaşı'nı izleyen süreçte Rusya'da *V. Lenin* öncülüğünde 1922 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliği adında yeni bir devlet kurulmuştur. Yeni devletin kurulmasının ardından Malakanlar'ı yine bir göç beklemektedir. Zira Akçayöz'e göre; "*Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan ve Türkiye arasında imzalanan 13 Ekim 1921 tarihli Kars Antlaşması'nın 11. Maddesi gereği Ruhani Hıristiyanların askeri hizmetten muaf olmaları gerekirken, kendilerine askere alınacakları bildirilmiştir*" (Akçayöz, 2015, 46).

Silahaltına alınmayı reddeden bir toplum olan Malakanlar, alınan kararları kabul etmeyerek 1922 senesinde Rusya'ya bağlı Rostov kentine göç etmişlerdir. Göç hayatlarını devam ettiren Malakanlar son olarak 1959 yılında Rusya'ya bağlı olan Stavropol bölgesine yönelmiştir. Böylelikle Kars bölgesinde sınırlı sayıda Malakan kalmıştır.

3. MALAKANLARA DAİR İNANÇ VE KÜLTÜR ODAKLI BULGULAR

Malakanlar'ın Protestanlığa yakın duran inanç sisteminin en önemli kuralı insan canına kıymamak üzerinedir. Zira kimsenin canına kıymamak adına Rusya ve göç ettikleri diğer topraklarda askere gitmeyi kabul etmemişlerdir. *Dualı*, Malakanlar'ın inanç sistemindeki esasları şu şekilde özetlemiştir; "*Tek Tanrı'ya Baba'ya inanırız ve kutsal isimlerine tapınırız. O birliği, özü, hakikati, özgürlüğü, güzelliği temsil eder. Tanrı sayısız imgelerde tezahür eder ve isimlerinin de sonu yoktur. O her şeye kadirdir her şeye gücü yetendir ve her yerde hazır ve nazırdır*" (Dualı, 2018, 87).

Malakanlar ayrıca yaratanın bilinmesi konusunda en etkin yöntemin kutsal kitabı kabul etmek olduğunu savunmuştur. Temsili dinsel resimlere, insan yapısına sahip oldukları için önem vermemiş ayrıca papazlık sistemine de karşı çıkmışlardır. Yine *Hazreti İsa*'nın (a.s.) "Sion" dağına ikinci kez geleceğine inanmışlar ve bugünün gelmesini her gün farklı bir heyecan ile beklemişlerdir.

Malakanlar, benimsedikleri inanışlarına göre ayinlerini de bilinenden farklı bir şekilde icra etmişlerdir. *Akçayöz* 'ün ifadesi ile "*Ayinleri, Sabranya adı verilen uzun bir masa çevresinde bir araya gelerek, dini kitaplardaki ayetlerin, okunup anlatılmasına, özgürce yorumlanmasına dayanmaktadır*" (Akçayöz, 2015, 39).

Sabranya adı verilen bu ayinler tek göz odalarda yapılmış ve topluluk ayinlerin yapılış sırasında şarkılar ve ilahiler söylemiştir. Yapılan ayinler cemaat içerisinden sevilen ve dini bilgisi olan herhangi bir Malakan tarafından yönetilmiştir.

Malakanlar gittikleri her bölge ve her coğrafya ile uyumlu bir çizgiyi takip etmiştir. Diğer taraftan çoğu zaman kendilerine iyi davranılmadığını ve dışlandıklarını düşünerek huzursuz olmuşlardır. Bu minvalde göç ettikleri topraklardan Kafkas coğrafyasında fazla kalmayacaklarını düşünmüş ve diğer coğrafyalara yönelik planlarını her zaman hazır tutmuşlardır.

İnanışlarına göre son sığınak düşüncesi üzerinde durmuş ve kendilerini her an oraya gidecekmiş gibi hazır tutmuşlardır. Yaptıkları her ibadet sırasında "Son Sığınağa" yapacakları yürüyüşü ve bu yürüyüşün tarihinin ne zaman olabileceğini konuşmuşlardır. Yine bu ibadetlerde halkın korkusuna son vermek için yapılacak yürüyüş adına ilahiler ve şarkılar söylemişlerdir.[11]

Malakanlar, dış görünüş özelliklerini de inanışlarına göre belirlemiştir. Erkekler saçlarını ortadan ikiye ayırarak bu bölgeyi cennet yolu olarak betimlemektedir. Bununla beraber bütün Malakan erkekleri uzun sakal bırakmışlardır. Kadınlar ise başlarını, bağlama şekilleri farklı olmak kaydıyla örtmüşlerdir.

Malakanlar'ın bir diğer inanışına göre kilisenin gerçek piskoposu sadece *Hazreti İsa*'dır (a.s.). Bu anlamda başka herhangi bir kişinin bu göreve layık olmadığını düşünmüşlerdir. Ayrıca güneş kitabı ve eski

[11] Malakanlar köyün bir ucundan diğerine yürüyüş kolları halinde yürüyerek, dua evine döner. Bu hareketlere "Ruhsal Manevralar" adı verilir (Akçayöz, 2015, 39).

ahit dışında hiçbir şeye ilgi göstermemiş ve kutsal kitabın aykırı gördüğü gibi yaratandan başka kimsenin önünde eğilmeme görüşünü benimsemişlerdir.

Malakan dini görüşlerine bakıldığında bir insanın günahlarından arınabilmesi o insanın vicdan ve ahlak anlayışı açısından yaptıkları ile ilgilidir. Vicdani ve ahlaki olarak tanrının emrettiklerine uyan kişilerin günahlarından arınacaklarını savunmuşlardır. Malakanlar'ın dini eğilimlerine bakılırsa, en önemli özelliklerinden bir tanesi yaratan ile doğrudan iletişim kurabilme ihtimaline inanmalarıdır. Bu ihtimal üzerine iletişime geçilecek gün gelene kadar beklemişlerdir.

Malakan toplumu ilke olarak önce üretim sonra ise tüketim anlayışını benimsemiştir. Belirledikleri bu ilke doğrultusunda sosyo-ekonomik anlayışlarını tarım ve hayvancılık üzerine oluşturmuşlardır. Göç ettikleri Kars coğrafyasının iklim koşullarının özellikle hayvancılık için elverişli olması Malakanlar'ın benimsedikleri anlayışı devam ettirmelerine katkı sağlamıştır. Bu dönemde hayvancılıkta at besiciliği önemli bir yer tutmuştur. Dönem koşulları ele alındığında at besiciliğinde en kuvvetli ve en yaygın olarak bilinen tür Malakan atı olmuştur. Hatta *Boy*'a göre; "*Malakan atı dışında Kars'ta bulunan at türleri küçük ve zayıf yapıları ile dikkat çekmekteydi. Malakan at ırkı ise güçlü ve adaleli olup, 1.48-1.58 cm yüksekliğinde güçlü bir yük hayvanı özelliğine sahipti*" (Boy, 2017, 417).

Malakanlar'da at besiciliğinin dışında büyük baş hayvancılık da öneme sahiptir. Dönemin Kars büyük baş hayvancılığına bakıldığında özellikle inekler, et ve süt açısından zengin değilken Malakan inekleri bölgede et ve süt ürünlerinin artışına sebep olmuştur. Bu artış ile birlikte hayvanlardan peynir, yağ ve süt elde edilerek kazançlar artmış ve bölgede yaşam koşuları geliştirilmiştir. Hayvancılık ve bunun üzerinden elde edilen ekonomik gelirlerden sonra Malakan yemek kültüründen bahsetmek gerekirse, Malakanlar birçok konuda öncü olarak kabul ettikleri "havariler" tarafından yasaklanmış yiyecekler dışındaki tüm yiyecekleri kutsal olarak kabul etmiş ve öğünlerini bu inanışlarına göre belirlemişlerdir.[12] İnanışları doğrultusunda domuz etini dini bir yasak olarak görmüşlerdir. Bunun yanı sıra dini gereksinimlerini yerine getirirken ortamda koku olmaması için Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri olmak üzere üç gün soğan ve sarımsak yemeyi yasaklamışlardır (Dualı, 2018, 94).

Son olarak mezar yapılarından bahsedilebilir. Malakan kültüründe sosyal yaşamın bir uzantısı olarak mezar yapıları da farklıdır. Erkekler ve kadınlar olmak üzere iki farklı mezar sistemleri mevcuttur. Yarı dairesel şekilde bir insan başını sembolize eden mezar burada bir erkek Malakan'ın bulunduğunu işaret eder. Üçgen şekilli ve bir elbiseyi sembolize eden mezar taşları ise Malakan kadınını temsil etmektedir.

SONUÇ

Dünya üzerinde savaş veya merkezi otorite anlaşmazlıkları nedeniyle yasadıkları topraklardan uzaklaşmak zorunda kalan pek çok topluluk bulunmaktadır. "*Malakanlar Örnekleminde Sürgün ve Göç Olgularının Kayıt Altına Alınmasına Dair Bir Değerlendirme*" başlıklı bu makalede yaşadığı zorluklar ve anlaşmazlıklar sonucunda ülkelerinden uzaklaşmak zorunda kalan bir topluluğa odaklanılmıştır. Söylenmesi gereken ilk şey gerek Malakanlar gerekse benzer topluluklar için sürgün ve göç olgularına temas eden mirasları bir araya getirmenin zorluğudur. Zira bu miraslar süreklilikle bir yer ve el değiştirme hareketine maruz kalan miraslardır. Aynı şeyi mimari yapılar için de söylemek mümkündür. Nitekim sürgün ve göçe maruz bırakılan topluluklar mimari anlamda gelişim gösterememektedir. Bu minvalde ilgili topluluklara dair kültürel miraslar her daim yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Türevi durumlar karşısında somut adımlar atmak, bu ve benzeri topluluklara dair bilgilerimizi derinleştirecek, arz ettikleri değerleri simgeleyen mirasları sürdürülebilir kılacaktır.

Belirttiğimiz pencereden bakıldığında müzeler oldukça işlevsel yapılardır. Nitekim müzeler kültürel mirasları barındıran, onları koruyan, araştıran ve sergileyen yapılardır. Bu doğrultuda sürgün ve göç gibi hareketleri çerçeveleme kabiliyeti barındıran müzeler, temas ettiğimiz sorunun çözümü adına katkı sağlayabilir. Konuya Malakanlar açısından bakarsak ilk iki kısımda özetleme gayreti gösterdiğimiz verilerden anlaşılabileceği üzere bu topluluk belirli zaman dilimlerinde yer değiştirmek durumunda kalmıştır. İlgili yer değişimleri Kars ilini de ilgilendirir vaziyettedir. Esasen Türkiye coğrafi yönden zaten Asya ve Avrupa kıtaları arasında bulunan bir ülkedir. Bu konum tarih boyunca pek çok kitlesel göç olayı için güzergâh olarak tercih edilirken, göçler ve yer değiştiren topluluklar üzerine çalışmalar yapmak isteyen enstitüler/araştırmacılar için somut ya da somut olmayan pek çok miras barındırmaktadır. Dolayısıyla sürecin Türkiye perspektifi dâhilinde kalan kısmı için bir müze kurulması hem ilgili araştırmacılara

[12] Et yemeği Malakan yemek kültüründe her zaman önemli bir yeri tutmuştur. Genel olarak bakıldığında koyun, sığır ve kuş türevi hayvanların etleri tercih edilmektedir. Bununla beraber Malakanlar'ın en fazla tükettikleri gıdalar arasında süt ve süt ürünleri gelmektedir. Ayrıca sebze ve meyve çeşitleri de Malakan yiyecekleri arasında önemli bir yer tutmaktadır (Dualı, 2018, 94-95).

yardımcı olacak hem de Kars iline katkı sağlayacaktır. Diğer bir deyişle sürgün ve göç temalı araştırmalara kaynaklık edilecek, kentin kendi toplumsal tarihini ilgilendiren bir alan için "gelişme" niteliğine haiz bir adım atılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Akça, Bayram & Kiyanç, Sinan (2017). Malakanlar'ın Anadolu'daki İzleri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18 (39), 22-43.

Akçayöz, Vedat (2015). *Annem, Sara ve Malakanlar*. Kars: Serka Yayınları.

Ak, Gökhan & Kaynar, Mete (2015). 19. Yüzyılda Çok kültürlü İmparatorluktan Ulus-Devlete Geçişte Sürgün ve Göç: Malakanlar Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi,* 10(2), 1-22

Alganer, Yalçın & Çetin, Müzeyyen (2014). Avrupa'da Birlik ve Bütünleşme Hareketleri. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 23 (2) 285-309.

Bolsover, G, Henry (1948). Nicholas I and the Partition of Turkey. *The Slavonic and East European Review,* 27(68), 115-145.

Boy, Arzu (2017). Çarlık Rusya Yönetiminde Kars'ta Tarım ve Hayvancılık. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 12, 417-434.

Çetin, M. Remziye (2015). I. Petro'nun Şaheseri: Petersburg. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi,* 6 (6), 30-36.

Dorpalen, Andreas (1951). Tsar Alexander III and the Boulanger Crisis in France. *The Journal of Modern History,* 23(2), 122-136.

Dönmez, Nuray (2019). Rus Göçmen Edebiyatının Ortaya Çıkışı ve Bunu Hazırlayan Tarihsel Süreç. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12 (25), 169-187 .

Dördüncü, Muharrem (2001). 1774 Küçük Kaynarca Antlaşmasından 1841 Londra Yaklaşım Sözleşmesine Kadar Boğazlar Meselesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 73-89.

Ilıca, Sevgi (2015). Dekabrist Şiirinin Özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 33, 171-180.

Karakulak, Mesut (2016). Türkiye'de Prut Savaşı Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. Tarih Araştırmaları Dergisi, 35 (59), 255-269.

Köse, Osman (2012). Rusya'nın Karadeniz'le İlk Buluşması: İstanbul Antlaşması (13 Temmuz 1700). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 15 (28), 199-220.

Dualı, Ş, Muhammed (2018). Rus Ortodoksluğunu Protesto Etmenin İmkânı: Malakanlar/Manevi Hıristiyanlar. *Milel ve Nihal*, 15: 78-98

Kıyanç, Sinan (2011). *Malakanlar.* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Özcan, Besim (2013). 1877-1878 Harbi'ne Kadar Osmanlı-Rus Münasebetleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 0 (22), 111-123.

Şen, Muhammet (2018). İskoç General Patrik Gordon'un Gözüyle İlk Osmanlı-Rus Savaşı I. Çehrin Seferi 1677. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi,* 18 (2), 339-354.

Tuğluca, Murat (2016). "Kutsal İttifak'a Karşı "Kutsal Çağrı": Osmanlı'da Cihad ve Nefir Amm İlanı (1686). *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 9 (1), 299-318.

Yüksel, Sinan (2017). Çariçe Anna Zamanında Rusya'nın Karadeniz Politikası. *Mukaddime,* 8 (2), 351-364.